

Inleiding Studiedag 19 september 2011 Goede Herderkerk Nijkerk.

Wij hebben iets uit te leggen aan onze achterban.

Het Appèl Kerk en Israël bestaat bijna 10 jaar. Indertijd begonnen doordat alle leden van de Sectie - we zouden tegenwoordig zeggen van de Prot Raad – voor de verhouding van Kerk en Israël uit protest aftraden. Dat was toen een laatste en dramatische stap. Hoewel door de Kerk aangesteld op grond van hun kwaliteiten, bleek die dagen in de praktijk dat geen enkel advies of besluit van de Raad serieus werd genomen. Integendeel: de Raad werd monddood gemaakt, terwijl om haar heen het hele Kerk-en-Israël-kader werd afgebroken – van de kerkelijk medewerkers die een voortrekkersrol hadden in de nog jonge Israël-theologie (om dat maar even zo te noemen) tot en met het ondersteunend secretariaat dat intensief contact had met alle Kerk-en-Israël-organen in het land. De kernleden van die Prot Raad tien jaar geleden dragen nog altijd het Appèl. De Prot Raad die na onze tijd is gevormd trekt uitstekende mensen aan maar wordt geconfronteerd met dezelfde frustraties en is daardoor een duiventil geworden.

Als zelfstandig platform Appèl hadden wij onze handen vrij en hebben we in de afgelopen jaren vele studiedagen mogen organiseren. Met studiedagen in de Rode Hoed en studiedagen in kerken hebben we het gesprek en de discussies over de verhouding van Israël en de volkeren en Israël en Kerk open gevoerd en gevoerd. We kozen daarbij vrijwel altijd voor stem en tegenstem; het voeren van een brede en open theologische discussie was voor ons het belangrijkste. Wie hebben we daarbij allemaal niet langs zien komen om als sprekers met elkaar en met de zaal in discussie te gaan? Bram van de Beek en Geert Cohen Stuart, Erik Ottenheim en Henri Veldhuis, Hans Jansen, Mohamed Ajouaou en Ayaan Hirsi Ali, Jan van der Graaf en Rinse Reeling Brouwer... zij allen kruisten de degens. Maar ook waren er dagen over Elie Wiesel met Tzvi Marx, Victor Kal en Bettine Siertsema, bogen we ons over de theologie van Luther met Manuela Kalsky en René Süß, spraken we met Sjirk van der Zee en Pieter van der Horst over de uitleg van het NT, was er discussie over de zg zaak Mos, waren we april vorig jaar nog in een volle kerk te Soest bijeen over het Kairosdocument, gevolgd door een heel openhartige en onthullende correspondentie met father Jamal Khader, één van de ondertekenaars daarvan. En we waren al weer bezig met het organiseren van een nieuwe studiedag toen we pas op de plaats maakten.

Want het klimaat is in de afgelopen jaren voor wie echt iets wil doen met Kerk-en-Israël-theologie alleen maar killer geworden. Dat merken we aan universiteiten, dat merken we in de kerken... Dat merken we als we het land ingaan om lezingen te houden bij de Kerk-en-Israël-commissies die het nog volhouden; goed overigens velen van u hier weer te zien! Waar in de jaren '80 en '90 een stroom van boeken verscheen van de hand van Zuidema, Vreekamp, Huijser, Schoon, Tomson, noem maar op, of gereageerd werd op de theologie van Friedrich-Wilhelm Marquardt en Paul van Buren, wordt deze theologische bezinning nu opzij geschoven of – dat vooral – lamgelegd door de politieke agenda. In een besloten 2-daagse conferentie op Mennorode, belegd door het Moderamen van de PKN in november 2009, was één van de conclusies dat ook

energie en geld zou moeten gaan naar de theologische toerusting in de kerk. Die conclusie werd overgenomen, maar er is niets mee gedaan.

Als Appèl hebben we altijd onderschreven dat het om gerechtigheid gaat, tsedaka, ook in en om de staat Israël. We hebben dus geen probleem met allerlei diaconale projecten die proberen armen en verdrukten – ook onder de Palestijnen - te helpen, noch met de roep om gerechtigheid. Integendeel! Maar wat we tot de dag van vandaag niet begrijpen is waarom dat de theologische agenda zou moeten frustreren en waarom dat de doordenking van de hele christelijke theologie en christelijke exegese op haar Toratisch gehalte zou moeten blokkeren.

En we waren zoals gezegd dan ook al weer bezig een studiedag te organiseren om de betekenis van de theologie van Paul van Buren voor de belijdenis van de kerk te doordenken, toen we bedachten: we lopen te ver voor de muziek uit. Wij willen nog steeds vernieuwen, maar het hele theologische proces betreffende de zg Israëltheologie stagneert. En er groeit inmiddels een hele generatie op die niet eens weet wat we bedoelen, ook onder de predikanten. En daarnaast: we zijn met veel te weinig mensen om dit vol te houden, laat staan om daadwerkelijk iets te betekenen voor alle Kerk-en-Israël-organen in den lande. We besloten dat we in zekere zin opnieuw moesten beginnen. En we besloten ons daarvoor ook bestuurlijk te verbreden om meer te kunnen doen. Daarbij wilden we samenwerking zoeken met ieder die nog energie heeft op de belijdenis dat Israël Gods eerstgeborene is onder de volken. We hebben de tijd niet meer om onderling de verschillen breed uit te meten – ook al blijft het gesprek daarover belangrijk –, het is tijd om de handen ineen te slaan.

Vanaf dat moment is het snel gegaan. Eerst kwamen we in contact met Meindert Leerling en Kees de Vreugd die nav hun zorg over de koers van de PKN een platform aan het vormen waren. Binnen de kortste keren waren zij bereid deel uit te maken van het bestuur Appèl Kerk en Israël – we hebben nog even gedacht aan een heel nieuwe voortzetting onder een nieuwe naam, maar dat vonden ook de nieuwe bestuursleden niet nodig. Volgens mij zijn ze gastvrij en naadloos in onze bestuurscultuur opgenomen; maar dat moet u hen zelf vragen. Inmiddels schoof ook Piet van Midden aan, een oude bekende uit onze tijd in de Raad; en wie weet wie nog meer zullen aanschuiven.

Toen we bezig waren met deze studiedag en het kerkgebouw al vastgelegd hadden kwamen we in contact met het zogenaamde Israël-beraad. Door een misverstand meenden zij hetzelfde gebouw op dezelfde tijd gereserveerd meenden te hebben. Onze agenda was al wel klaar maar gelet op onze nieuwe filosofie – geen versnippering meer maar bundeling van krachten – is uiteindelijk besloten deze dag gezamenlijk met het Beraad te houden, al was dat organisatorisch even ingewikkeld. Onze achterban ontving dus nog een gewijzigde agenda. We heten dit Beraad hartelijk welkom op deze studiedag. Mogelijk verschillen we van elkaar qua geloofsbeleving en schriftuitleg of bewegen we ons in verschillende taalvelden – dat zal dan vandaag misschien blijken – maar we delen een gezamenlijke zorg.

Aan dit Israël-beraad geef ik nu eerst ruimte om hun agenda uit te leggen en uit te voeren. Daarvoor geef ik zo meteen het woord aan Henk Poot. Later op de dag zal Meindert Leerling vertellen met welke actievoering we als Appèl willen starten. Daar hoort oa bij dat we ook sympathisanten voor het Appèl willen werven en we zijn blij dat in korte tijd al zo'n 200 mensen zich als zodanig hebben laten registreren; u kunt zich ook registreren door het kaartje in uw map in te vullen en in te leveren bij de boekentafel. Een sterkere profilering draagt het risico met zich dat het ook bijdraagt aan polarisering en polemisering. Toch is het niet onze bedoeling onze koers te verleggen. Op komende studiedagen hopen we als altijd ruimte te geven aan stem en tegenstem, ruimte voor theologische discussie, ook met hen die geen specifieke plek zien voor Israël in – wat zij noemen – een 'universele theologie'.

Belangrijk voor ons is ook contact te leggen in de loop van de dag met mensen uit Kerk-en-Israël-commissies in den lande om te kijken wat we voor hen kunnen doen nu we ons bestuurlijk breder maken. Spreek ons aan en mail ons alstublieft; door onze met het oog op het Israël-beraad gewijzigde en wat ingekorte agenda is daar namelijk helaas minder tijd voor dan aanvankelijk gepland was.

Last but not least: het Appèl Kerk en Israël zou zichzelf niet zijn als we ook vandaag niet zouden 'lernen'. Want de zogenoemde Israël-theologie moet doorgaan als de geweldige bron van inspiratie die deze voor ons was en zal blijven. Dus hopen we dat u allemaal mee zult stoeien over de teksten die voor de Israëlzondag op het rooster staan; in de woorden van de Heilige Schrift spelen en die woorden spellen, daar gaat het toch om.

Bart Gijsbertsen